

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 28 febr. 1933 kl. 3 e. m

*Utlåtande i anledning av väckt motion om upphävande av 18 kap.
10 § strafflagen m. m.*

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 1, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Lundstedt* yrkat, »att riksdagen måtte besluta *såväl* att för sin del upphäva 10 § i 18 kap. strafflagen samt i dess ställe antaga ett stadgande av innehåll att otukt, utövad mellan personer av samma kön, skall beläggas med fängelse i högst 6 månader eller straffarbete i högst två år dels därest gärningen skett under omständigheter motsvarande dem, som framgå av något av följande stadganden, nämligen 12, 13 och 15 §§ i 15 kap. samt 6—9 §§ i 18 kap. strafflagen, dels ock därest gärningen begåtts med person mellan 15 och 18 år, i vilket senare fall straffet dock må bortfalla, såvitt som personerna i ålder och utveckling äro varandra ungefärligen jämbördiga, *som även* att hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande av härmed överensstämmande lagförslag att framläggas vid nästa års riksdag.»

Beträffande de skäl, motionären anført till stöd för sitt yrkande, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen.

Det av motionären först omförmälda lagrummet, 18 kap. 10 § strafflagen, är av följande lydelse:

»Övar någon med annan person otukt, som emot naturen är, eller övar någon otukt med djur; varde dömd till straffarbete i högst två år.»

Bestämmelsen har kvarstått oförändrad alltsedan tillkomsten av 1864 års strafflag. Beträffande den närmare innebörden av densamma torde här endast behöva anmärkas, att straffet för otukt med annan person anses åsyfta allenast otuktshandlingar mellan personer *av samma kön*. Av sättet för straffets bestämmande följer, att straffminimum är straffarbete i två månader.

De av motionären i övrigt berörda lagrummen innehålla straff för åtskilliga andra sedlighetsbrott. I 15 kap. 12 § strafflagen stadgas sålunda straff — i vissa fall ända till straffarbete på livstid — för man, som tager kvinna med våld och emot hennes vilja med henne övar otukt eller tvingar henne därtill genom hot, som innebär trängande fara. Enligt 13 § i samma kapitel jämställs härmed, att någon genom dövande eller annat medel försatt kvinna i yrsel, sömn eller vanmakt, så att hon saknar bruket av fri vilja eller varit ur stånd att sig värja, samt i den belägenheten övar otukt med henne. I 15 § uti

ifrågavarande kapitel bestraffas den, som övar otukt med kvinna, som befunnit sig i dylikt tillstånd, utan att han själv försatt henne i det tillståndet. 18 kap. 6 § strafflagen föreskriver straff för vissa lärare och uppfostrare m. fl., som öva otukt med dem, som stå under deras tillsyn. I 7 § samma kapitel bestraffas otukt med kvinna, som ej fyllt tolv år, i 8 § otukt med kvinna, som fyllt tolv år men ej femton år, och i 9 § otukt med avvita kvinna.

Uti motionen göres gällande, att straffbudet i 18 kap. 10 § strafflagen är omotiverat såväl beträffande otuktshandlingar mellan personer av samma kön som i fråga om otukt med djur, s. k. tidelag.

Beträffande först otuktshandlingar mellan personer av samma kön framhåller motionären i huvudsak följande: Inom den moderna straffrättsvetenskapen hade en tendens gjort sig gällande att upphäva straffbarheten för vissa hitintills kriminaliserade handlingar. Till dessa hörde bl. a. sådana handlingar, som utgjorde utslag av homosexuella böjelser. Till stöd för ett upphävande av dessa handlingars straffbarhet kunde från den härskande doktrinens egna utgångspunkter anföras, att straffbarhet i allmänhet ansåges förutsätta en felaktig viljebeskaffenhet hos gärningsmannen. Åtminstone i fråga om medfödd homosexualitet syntes det emellertid tydligt, att vederbörande icke vore för densamma ansvarig på sådant sätt, att det legat inom hans möjligheter att giva viljan en bättre inriktning. Det vore även uppenbart orimligt att antaga, att straffet skulle komma den medfödda homosexualiteten att försvinna eller förminskas. Lika orimlig vore tanken, att straffbarheten skulle kunna avhålla vare sig den frigivna delinkventen eller en ännu ostraffad homosexuell person från att tillfredsställa sina naturliga drifter, något som enligt sakens natur försigginge i all hemlighet. Motionären ansåge visserligen för egen del, att strafflagstiftningen borde ledas allenast av hänsynen till vad som vore nödvändigt och nyttigt för människornas faktiska strävanden. Men även vid ett sådant hänsynstagande förefölle olämpligheten av de homosexuella handlingarnas straffbarhet uppenbar. De homosexuellas antal vore jämförelsevis stort och kunde för vårt lands del beträffande männen måhända beräknas till omkring 100,000. Ehuru straffbudet mot homosexuella otuktshandlingar tillämpades rent sporadiskt, vilade dock straffhotet på ett ödesdigert sätt över alla dessa människor och utgjorde en särskild orsak till utpressningsförsök mot dem. Straffhot och utpressning i förening måste verka neddragande på deras livsmod och hela sociala inställning. Härtill bidroge även den av straffbudet understödda moraliska reaktionen hos andra människor mot homosexualiteten. Å andra sidan kunde straffbudet icke tänkas utöva någon moralbildande verkan på de homosexuella personerna själva och på så sätt tjäna till att avhålla dem från handlingarna i fråga. Om dessa handlingar sålunda i princip icke borde straffas, när de begåtts av typiskt homosexuella personer, syntes det icke heller kunna komma i fråga, att de bestraffades, när de begåtts av bisexuella eller heterosexuella personer. Av det anförda följde emellertid icke, att homosexuella handlingar under alla omständigheter

borde vara straffria. En viss motsvarighet syntes sålunda böra förefinnas till de fall, då straff funnes stadgat för otukt mellan personer av motsatta kön. De strafflatituder, som strafflagen innehölle beträffande brott av sistnämnda slag, tycktes likväl alltför stränga att omedelbart tillämpas å homosexuella handlingar under motsvarande omständigheter.

I fråga om tidelagen framhåller motionären, att den nuvarande straffbestämelsen icke kunde anses motiverad av några förnuftiga synpunkter. Dylika handlingar borde sålunda enligt motionären icke bestraffas i andra fall än då de väckt allmän förargelse eller medfört fara för andras förförelse. Gärningen syntes i så fall hemfalla under första stycket i 18 kap. 13 § strafflagen.

Vid motionen har fogats en uppsats om homosexualitet, vilken uppsats visserligen härrör från anonym författare men vars vederhäftighet vitsordats av överläkaren vid Ulleråkers sjukhus, professorn i psykiatri B. Jacobowsky. I uppsatsen anföres bland annat:

Homosexualitet är av konstitutionell art och beror, möjligen alltid, åtminstone i de flesta fall på en medfödd, kanske även nedärvd, säregen form av könskörtlarnas inre sekretoriska verksamhet.

Könskörtlarnas verkan åstadkommes genom att från dem till blodet av-
söndras ett ämne, ett så kallat hormon, som är olika för de olika könen, och genom inverkan på nervsystemet utövar sitt inflytande på driftlivet och kropps-
utvecklingen.

Dessa hormon avsöndras från särskilda celler, de så kallade pubertets-
cellerna, vilka i grupper ligga inbäddade — i testiklarna mellan sädeskana-
lerna och kallas Leydigiska celler — i äggstockarna mellan äggblåsorna och
kallas theca-luteinceller. De bägge slagen celler äro av olika utseende. I testik-
larna bildas dessutom sädeskropparna, vilka genom körtlarnas utförsångar
avsöndras utåt, och i äggstockarna finnas äggblåsorna där äggen bildas. Då
ett ägg avstötts, omvandlas äggblåsan till en s. k. gul kropp, vilken har en
annan inresekretorisk uppgift, nämligen att förbereda och vidmakthålla ha-
vandeskap. Om således könskörtlarnas verksamhet såväl tjänar driftlivet som
fortplantningen, så utövas denna verksamhet av skilda delar i körtlarna, vilka
var för sig kunna genom sjukdom eller på annat sätt sättas ur funktion. Detta
förklarar att könsdriften kan vara upphävd men fortplantningsförmågan bibe-
hållen och tvärt om.

Förklaringen till homosexualitet är den, att hos den homosexuelle pubertets-
cellerna äro av samma slag, eller i varje fall avsöndra samma hormon, som
vanligen endast finnes hos det motsatta könet.

Hur kan då detta vara möjligt? Jo det förklaras genom könsorganens bi-
sexuella anlag. Varje man kan förvissa sig om, att hos alla människor anlägg-
gas såväl manliga som kvinnliga organ, enbart genom att betrakta sina egna,
i och för sig meningslösa bröstvårtor. Alla könsorganens delar anläggas hos
båda könen, ehuru vissa delar komma till full utveckling hos männen, andra
hos kvinnorna.

Även de bägge könen olika könskörtlar utvecklas ur samma anlag, vilket
hos fostret är beläget vid bakre bukväggen intill ryggraden. De färdigbildade
könskörtlarna förskjutas sedan nedåt, varvid äggstockarna komma att stanna

inom bukhålan, under det att testiklarna förskjutas genom ljumskkanalen ned i pungen. Tack vare vetenskapen om denna könskörtlarnas utveckling ur ett gemensamt anlag, är det ingen svårighet att förstå, att testiklar kunna innehålla kvinnliga pubertetsceller och äggstockar manliga.

Att homosexualitet beror på könskörtlarnas verksamhet har bevisats vara riktigt genom operativa ingrepp på människor. Robert Lichtenstern redogör för ett sådant, av Steinach opererat fall. 1916 opererades i Wien en typiskt homosexuell man. Båda testiklarna måste avlägsnas därför att de voro angripna av tuberkulos. Samtidigt överfördes till honom en testikel från en typiskt heterosexuell man. Redan 12 dagar efter operationen märktes de första tecknen på normal könsdrift, alla homosexuella böjelser försvunno, och mannen förblev heterosexuell. Då denna uppgift lämnades, hade han observerats i sju år efter operationen. Suggestiv inverkan är utesluten. Mannens kropp företedde nämligen före operationen tydlig kvinnlighet, vilken försvann efter operationen och efterträddes av manliga sekundära könskaraktärer.

Flera sådana operationer hava utförts med samma resultat. Vad som i det relaterade fallet är särskilt anmärkningsvärt är emellertid följande. Vid mikroskopisk undersökning av den homosexuelles testikel, visade det sig att pubertetscellerna i denna icke liknade de Leydigiska cellerna i en normal testikel utan theca-luteincellerna i en äggstock.

Bisexualitet förklaras genom att samma könskörtel kan innehålla såväl manliga som kvinnliga pubertetsceller. Steinach har lyckats att på djur experimentellt framkalla bisexualitet. Om ett djur kastreras och därefter på detta bredvid varandra inplanteras delar av såväl äggstock som testikel, kan det lyckas att få båda körtelsubstanserna att läka in. En tvekönad könskörtel utvecklas, i vilken stråk av Leydigiska celler fläta sig samman med theca-luteinceller. Ett så behandlat djur förhåller sig tidvis som en hane, tidvis som en hona.

Vi *veta* alltså, att homosexualitet i de flesta fall beror på en medfödd anomaly i könskörtlarnas inresekreteriska verksamhet. Gäller emellertid detta för *alla* fall?

Så mycket kan anses säkert, att har sexualdriften hos en köns mogen person väl fått sin heterosexuella inriktning, kan den omöjligt ändras till att bli homosexuell. Att däremot personer i pubertetsåldern genom förförelse eller annan psykisk påverkan i undantagsfall skulle kunna bli homosexuella, kan ej uteslutas, men är ej heller bevisat.

Vidare är det ju möjligt, att en bisexuells könsdrift genom förförelse eller andra tillfälligheter skulle kunna mera varaktigt inriktas på det egna könet. Härvid spelar det dock säkert betydligt större roll, om den person, med vilken den bisexuelle kommer att först sympatisera, råkar vara man eller kvinna.

I överensstämmelse med den i uppsatsen uttalade uppfattningen av homosexualitetens orsaker har även den svenska läkarvetenskapen upprepade gånger gjort gällande, att straffet för homosexuella otuktshandlingar borde avskaffas. Här må anföras följande uttalande av f. d. överläkaren vid Psykiatriska sjukhuset i Stockholm, professorn Bror Gadelius i hans arbete »Det mänskliga själslivet»:

Då lagen i den offentliga anständighetens intresse ännu lyfter sitt straffhot över den homosexuelles försyndelser, representerar detta ett åskådningssätt, som

på psykopatologiens nuvarande ståndpunkt måste anses antikverat och ej låter sig försvara. Ty homosexualiteten är ej ett straffvärt moraliskt lyte utan en av vissa organiska betingelser skapad abnorm sinnesart och rubbning av det normala driftlivet.

Beträffande straffbeläggande av tidelag har i en år 1926 utgiven rätts-historisk avhandling, benämnd Tidelagsbrottet, av docenten J. E. Almquist uttalats den mening, att handlingen i allmänhet borde lämnas straffri. I detta uttalande har justitierådet Wedberg instämt vid anmälan av arbetet i Svensk Juristtidning.

I fråga om antalet brott mot 18 kap. 10 § strafflagen, för vilka någon sakfällts i första instans, m. m., har utskottet ur den officiella statistiken inhämtat följande:

Å r	Antalet sakfällda jämlikt 18: 10 S. L.	Antalet villkorligt dömda
1926	29	15
1927	24	13
1928	25	14
1929	36	26
1930	31	9

Det bör framhållas, att de rättsstatistiska uppgifterna icke skilja mellan otukt brott med annan person och otukt med djur.

Utskottet vill härefter erinra om det beslut av den 16 december 1932, varigenom Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för justitiedepartementet att tillkalla sakkunnig för att inom departementet biträda vid verkställande av utredning angående partiella reformer på strafflagstiftningens område. I samband med angivande av de spörsmål, som snarast möjligt borde upptagas till behandling, har departementschefen enligt det offentliggjorda protokollet därvid framhållit, att behovet av en ändring av vissa bestämmelser angående sedlighetsbrott borde undersökas, med tanke på inskränkning av de straffbara gärningarnas område. Vissa hithörande straffbud saknade, enligt vad departementschefen vidare anfört, stöd i den allmänna rättsuppfattningen. De komme också endast sällan till användning men själva deras tillvaro vore ägnad att öka förekomsten av utpressning. I andra fall syntes väsentliga straffmildringar böra komma under övervägande.

Såsom av redogörelsen här ovan framgår, berör förevarande motion två grupper av sedlighetsbrott, nämligen homosexuella handlingar och otukt med djur.

Vad först de homosexuella handlingarna beträffar är allmänt känt, att hos

Utskottet.

oss liksom i andra länder finnes ett icke ringa antal människor, som av naturen äro så beskaffade, att deras könsdrift är inriktad mot personer av samma kön. Att dessa homosexuella ofta bli föremål för utpressning från dem, de anlitas för tillfredsställande av sin könsdrift, är även bekant. Härtill har givetvis förefintligheten av straffbudet mot de homosexuella handlingarna i hög grad bidragit. Vid bedömande av frågan om ett eventuellt upphävande av förevarande straffbud måste givetvis beaktas, huruvida därigenom kan befaras ett mera fritt ådagaläggande av homosexuella böjelser eller om sådant förebygges redan genom de perversas medvetande om den instinktiva avsky, som varje sund människa känner för deras abnormitet. Särskild uppmärksamhet förtjänar givetvis den viktiga frågan om den uppväxande ungdomens skyddande mot otillbörliga inflytelser. Utskottet vill icke göra något bestämt uttalande om man bör hos oss liksom i åtskilliga främmande länder i princip lämna de homosexuella handlingarna straffria. En sådan princip förutsätter i allt fall, såsom även motionären framhållit, att de homosexuella handlingarna lika väl som otukts handlingar mellan personer av motsatta kön under särskilda omständigheter förbli straffbelagda, och frågan, i vilken omfattning så skall vara förhållandet, fordrar en ingående prövning.

Såsom ovan nämnts, har chefen för justitiedepartementet i samband med sitt initiativ till partiella reformer på strafflagstiftningens område framhållit frågan om en inskränkning av de straffbara gärningarnas område beträffande sedlighetsbrotten. Utskottet förutsätter, att frågan om de homosexuella handlingarnas straffbarhet i detta sammanhang blir föremål för en allsidig utredning.

Vad härefter angår straffbestämmelsen beträffande otukt med djur torde de personer, som göra sig skyldiga till dylika handlingar, i regel icke böra underkastas statens straffande verksamhet. Det är emellertid uppenbart, att jämväl frågan härom kommer att omfattas av den utredning, utskottet förväntar beträffande de homosexuella handlingarna.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 februari 1933.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Akerman*, *Borell*, *Svenson* i Eskhult, *Bissmark*, *Branting*, *Jonsson* i Lycksele*, *Petrén* och *Halvarsson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist*, *Nilsson* i Antnäs, *Sjögren*, *Olsson* i Rimforså, *Olsson* i Mellerud, *Rudén*, *Gardell* i Stenstu och *Johnsson* i Kalmar*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.